

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/225444,Kazimierz-Bartel-18821941.html>
26.02.2026, 23:57

Kazimierz Bartel (1882-1941)

W II RP zmiany na stanowisku szefa rządu dokonywały się często: w ciągu dwudziestu lat jej istnienia na fotelu premiera zasiadło dwudziestu polityków. Aż trudno uwierzyć, że spośród wszystkich premierów RP tylko jeden został zamordowany przez Niemców. Był nim Kazimierz Bartel.

[Zbrodnie niemieckie](#)

26.07

Jego życie to znakomita ilustracja powiedzenia: „Okoliczności są niczym, charakter wszystkim”. To właśnie dzięki silnej osobowości, popartej przez ogromną pracowitość i liczne talenty, Bartel przebył zdumiewającą drogę od ślusarza do profesora wyższej uczelni i wybitnego polityka odrodzonej Rzeczypospolitej.

Niemcy aresztowali prof. Bartla 2 lipca 1941 r., czyli już dwa dni po wkroczeniu do Lwowa. Wieść o uwięzieniu znanego uczonego i byłego premiera, szybko obiegła całe miasto i zatrwożyła Polaków.

Kim byli aresztujący? Z dotychczasowych ustaleń wynika, że należeli oni do specjalnej, liczącej 230 osób jednostki policyjnej, na której czele stał SS-Brigadeführer dr Eberhard Schöngarth, dowódca Policji Bezpieczeństwa i Służby Bezpieczeństwa na Generalne Gubernatorstwo. Grupa Schöngartha wkroczyła do Lwowa 2 lipca i zakwaterowała się w gmachu dyrekcji lwowskiej elektrowni przy ul. Pełczyńskiej, do niedawna siedziby NKWD.

Trudno powiedzieć, kiedy dokładnie – w trakcie zatrzymania czy już na Pełczyńskiej – zadano Bartłowi pytanie, dlaczego nie uciekał z bolszewikami. „Bo nie jest w moim zwyczaju uciekać” – miał z godnością odpowiedzieć były premier.

Najprawdopodobniej 24 lipca wieczorem Niemcy nakazali Bartłowi opuścić cele owianej złą sławą katowni gestapo przy ul. Łackiej, dokąd został on przeniesiony po aresztowaniu. Nie pozwolono mu nawet włożyć marynarki i butów. Na korytarzu, mimo gróźb i brutalnych poszturchiwań, profesor nie unióś rąk, opierając je na lasce. O świcie 26 lipca więźniów spędzono na więzienny dziedziniec, gdzie czekały już samochody ciężarowe. Jak wynika z dostępnych źródeł, woziły one skazańców na teren położonych pod Lwowem Piaszków Janowskich, gdzie byli rozstrzeliwani.

Dowiedz się więcej:

- [Sławomir Kalbarczyk: Kazimierz Bartel – ostatnia ofiara zbrodni na profesorach lwowskich](#)
- Broszura: [Kazimierz Bartel \(1882-1941\)](#)
- Publikacja: [Kazimierz Bartel \(1882-1941\). Uczony w świecie polityki](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Zbrodnie niemieckie

Biografie

Narodowe Archiwum Cyfrowe

Kazimierz Bartel. Fot. NAC